

Je třeba, aby se nejen pro současnost, ale hlavně pro naše následovníky zachovali lidé, naši spoluobčané, kteří byli na války činní v domácím odboji a riskovali tak život nejen svůj, ale i svých rodin a zasloužili se o naši svobodu. Současná doba tomu ale příliš nepřeje ...

o o o o o o o o

František Vrbický se narodil 6.června 1907 v Ústí nad Orlicí v tehdejší okrese Lanškroun a spolu se svými rodiči žil v Dolní Dobrouči. Byl české národnosti a vyznáním římský katolík. V letech 1924 - 1928 vystudoval v Litomyšli učitelský ústav, maturoval 28.června 1928 a svoji učitelskou dráhu nastoupil ve Výprachticích.

Patřil pod doplňovací velitelství ve Vysokém Mýtě, kde byl 4.května 1927 odveden. Vojenskou přesenní službu vykonal od 1.října 1928 do 29.března 1930 / 18 měsíců/ a to u 39.pěšího pluku "Výzvědného" generála Grazianiho v Bratislavě.

Z cizích jazyků znal již v té době dokonale německy, písmem ovládal francouzštinu a tento jazyk částečně i slovem.

Od 10.října 1928 do 31.května 1929 absolvoval školu pro důstojníky v záloze a byl povýšen na svobodníka, 1.června 1929 na desátníka a 1.září 1929 na četaře. Úspěšně složil důstojnickou zkoušku a 1.ledna 1933 byl jmenován podporučíkem pěchoty. V Bratislavě vykonal vojenské cvičení a 1.ledna 1935 byl povýšen na poručíka pěchoty v záloze. Průběžně se zúčastňoval odborných vojenských kurzů.

Ve všech svých kvalifikačních listinách do roku 1937 je kladně hodnocen a je stále veden i svého mateřského pěšího pluku 39. Listiny podepisoval velitel pluku plukovník generálního štábu Libor Vítěz.

/K jeho osobě malá poznámka : Po osamostatnění Slovenska 14.března 1939 se vrátil z Bratislavy zpět do českých zemí, které byly ale 15.března 1939 okupovány Německem. Armáda byla zrušena a veškerou výzbroj zabral Wehrmacht.

Libor Vítěz se vydal jako tisíce bývalých důstojníků na civilní dráhu a působil jako redaktor v pražském nakladatelství Orbis. V roce 1940 po porážce Francie byl členem delegace protektorátních novinářů vedené Němci a po návratu z této výpravy napsal knihu " Sláva

a pád Maginotovy linie". Žel, tato práce byla více než poplatná době svého vzniku. Ostatně toto nakladatelství Orbis dostalo nařídáno přímo propagovat německou brannou moc. Další osudy Vítěze nejsou blíže známy, jen lze konstatovat, že v zahraničních antikvariátech je jeho kniha stále k dostání/.

3.července 1937 se František Vrbický oženil s Marií Watzkovou a následně přemístil své učitelské působíště do České Třebové, kde žil celý život na Farářství v domě 1111 v t.zv. "čtveřci". Většinou učil přírodopis, botaniku, fyziku a chemii. Ze svých osobních zálib preferoval činnost ve Skautu /Československý skaut - junák/, v Sokole, klubu československých turistů a aktivně pracoval v Botanické a Entomologické společnosti v Praze a rovněž i v odbočce Svazu čsl. důstojnictva v České Třebové a Ústí nad Orlicí.

o o o o o o o

Přicházel rok 1938 a sudetoněmecká krize pomalu, ale jistě gradovala. 20.května 1938 byly povolány do činné služby některé ročníky vojenských specialistů, kdy toto opatření je někdy mylně označováno za částečnou mobilizaci. Bezprostřední nebezpečí německého útoku bylo rozhodným nástupem odvráceno, ale na druhé straně byl odhalen mobilizační nástupní armádní plán.

V září 1938 krize vrcholila. Horečně se pracovalo na výstavbě a vystrojování pohraničních opevnění, elitní hraničářské pluky obsazovaly dělostřelecké tvrže a těžké objekty - pěchotní sruby. 13.září 1938 pronesl Hitler na norimberském sjezdu NSDAP neobyčejně štvavý protičeskoslovenský projev, který den na to vyvolal v pohraničí sudetoněmecké povstání. Henleinovské teroristické tlupy sdružené a vojensky vedené v Sudetendeutsche Freikorps /SdFK/ v pohraničí vraždily, vypalovaly, unášely do Říše vojáky, finance, státní zaměstnance, příslušníky Stráže obrany státu.

Hraničářské útvary počaly obsazovat už i lehká opevnění /řopíky/, kdy byli již 14.září 1938 povoláváni záložníci. Pro informaci je nutno uvést, že vojáci základní služby vycvičení pro boj v opevnění obsazovali dělostřelecké tvrže a pěchotní sruby, záložníci pak objekty lehkého opevnění. Tady byla vojenskou správou volena zásada aby se osádky řopíků pokud možno znaly a stejně tak to bylo i s jejich veliteli,

byli to záložní důstojníci - učitelé, úředníci atd.

František Vrbický byl zmobilizován brzy ráno 14. září 1938, kdy se následně dostavil s dalšími stovkami vojáků do nově postavených technických kasáren. Zde byli záložníci nakrmeni, vystrojeni a vyzbrojeni a byli zaváděni do opevnění. On byl určen jako velitel čety osádek lehkého opevnění v úseku od dělostřelecké tvrze "Adam" po Mladkov, a to v pásmu 1. praporu hraničářského pluku 19. Jeho přímým velitelem prapor byl podplukovník Bohuslav Navara. Jeho sídlem byl pěchotní srub K - § 38 " U křížku".

Znamenalo to, že Vrbický byl zmobilizován k hraničářskému pluku 19 se sídlem v Žamberku, který obsazoval dělostřelecké tvrze, pěchotní sruby a lehká opevnění v Orlických horách a to v úseku tvrz "Bouda" /včetně/ od srubu K-Ba-S 21 až po srub R-S 91 na Komářím vrchu. Pěchotní sruby, překážky i spojovací kabelová síť byly dokončeny, montážní práce probíhaly na tvrzi "Bouda" a "Hanička", na "Adamu" nebyly osazeny zvony a kopule. V dělostřeleckých srubech tvrzí ještě chyběly houfnice, ty byly nahrazeny horskými kanony 75 mm. Úsek hraničářského pluku 19 byl plně připraven k obraně země.

Útoky sudetského Freikorpsu se stupňovaly i v pásmu Orlických hor, napadena byla Masarykova chata na Šerlichu, celnice v Dolní Lipce, vypálena byla celnice s četnickou stanicí v Bartošovicích. A armáda měla rozkaz nezasahovat a nedráždit ! Ne všude se ale držela zpátky.

Situace se vyhroutil natolik, že vrchní velitel prezident Dr. Edvard Beneš ve večerních hodinách 23. září 1938 vyhlásil všeobecnou mobilizaci československé branné moci. Ta proběhla za obrovského nadšení celého národa. Opevnění bylo připraveno k boji.

Mobilizační nástupní plány počítaly i s destrukcemi na železničních tratích, silnicích. Ničena měla být i vedení sdělovací a silnoproudá. Velitel 35. hraniční oblasti se sídlem ve Vamberku generál Karel Kutlvašr /později jeden z vojenských velitelů Pražského povstání/ vydal hned 24. září 1938 Destrukčnímu úseku Mladkov rozkaz ke zničení 3,5 km dlouhého úseku železniční trati mezi Lichkovem a zastávkou Mladkov, aby bylo zabráněno průniku německých hlavně pancéřových vlaků do vnitrozemí. Trať byla zničena speciálním pluhem typu "Y" číslo 155, který byl právě pro tento účel deponován ve výtopně v Kyšperku / dnes

Letohrad/. Naštěstí nebyl vydán rozkaz k vyhození ocelových železničních mostů v Lichkově, Mladkově, Verměřovicích a Kyšperku do vzduchu i když destrukce byly připraveny.

Všechna tato opatření sledoval při své velitelské činnosti poručík Vrbický.

Obec Mladkov byla německá s ordnerskou organizací v SdFK. Hodně obyvatelstva - především muži - uteklo přes hranice do Německa. Jednotka Freikorpsu už po mnichovském ortelu, kdy už bylo o všem rozhodnuto, napadla na území Československé republiky evakuující vojenské jednotky. Útok byl odražen a po válce přišlo s aktéry útoku velmi tvrdé zúčtování.

Politická krize se dále stupňovala a to i v mezinárodním měřítku, až došlo v Mnichově ke konferenci, kde v noci z 29. září na 30. září 1938 rozhodli naši "spojenci" Francie s Velkou Británií a Italové s Němci bez zástupce Československa o dalším tragickém osudu republiky, kdy měla být území s většinou německy mluvícího obyvatelstva postoupena Německu. Toto území bylo rozděleno do pěti pásem, kdy I. mělo být obsazováno již 1. října 1938, pásmo V. mělo být předáno 10. října 1938.

Zpráva o nuceném odchodu z hranic zasáhla hraničáře jako blesk. Důstojníci zklidňovali vojáky, byl i pokus o vzpouru i případ sebeobětování /četař Arnošt Hrad ze srubu K-S 14 "U cihelny"/. Pro všechny posádky opevnění nastaly kruté časy. Co bylo stavěno a vybavováno roky muselo být vyklizeno a evakuováno za deset dní. Poručík pěchoty v záloze Vrbický s vojáky své čety pomáhal demontovat a odvážet vnitřní vybavení z řopíků - zbraně, munici, pancéřová dvířka, periskopy, ventilátory. Vše bylo soustřeďováno v Mladkově. Za nesmírného úsilí a vypětí všech hraničářů bylo opevnění vyklizeno a materiál odvezen do vnitrozemí. Němci z opevnění získali jen beton a ocel.

Ve Vrbického četě byli ale také vojáci z blízkých obcí, které dle Mnichovské dohody připadly Němcku. Ti byli přednostně propuštěni z činné služby, vždyť měli v zabraném území polnosti, veškerý majetek, rodiny. Loučili se s kamarády a s pláčem odcházeli do nejisté budoucnosti.

Mnichovská dohoda m. j. nařizovala opravy zničených železničních tratí před předáním území. V našem případě to byl již zmíněný úsek Lichkov - Mladkov. Oprava byla ale životodárný počín, protože díky

ní bylo možno z odstupovaného území ze směru od Hanušovic a Štítů /Šilperk /evakuovat státní úřady, peněžní ústavy, pošty, ale i rodiny státních úředníků, četníků, železničářů.

A pak přišel 9. říjen 1938. Bylo pošmurno a poprchávalo. Poručík pěchoty Vrbický stál u pěchotního srubu K-S-38. Za zády měl již ztichlou a opuštěnou dělostřeleckou tvrz "Adam", před sebou měl mladkovské údolí, Vysoký kámen a Boudu. Vzpomínal :

"Tehdy jsem viděl ohnivý náhrdelník. Tam, kde byly v linii umístěny pěchotní sruby, hořely ohně, které stravovaly vše, co již nebylo možno odvézt. Němec nesměl dostat nic. Ohnivé korálky vedly dolů k Mladkovu a Lichkovu, aby stoupaly k Vysokému kameni, kde se skryly v lese a pokračovaly k dělostřelecké tvrzi "Bouda". Jako vášnivý turista jsem tento kout Orlických hor důvěrně znal a nemohl jsem se smířit s tím, že bychom měli o tento krásný kraj přijít. Pevně jsem věřil - spolu se svými hraničáři - že se zase brzy vrátíme zpět !"

Hraničářský pluk 19 se pěšky přesunul do Chocně a okolních vesnic, odkud se vojáci vraceli domů ke svým rodinám. František Vrbický byl demobilizován 15. října 1938, tedy po více než měsíčním působení v pohraničním opevnění a tato služba mu byla započtena v celé délce jako výjimečné cvičení. V kvalifikační listině z té doby byl hodnocen jako "dobrý" hodící se na vyšší funkci. Hodnocení podepsali plukovník pěchoty František Podhrázký, velitel hraničářského pluku 19, jeho zástupce podplukovník dělostřelectva Josef Hlavatý, velitel 1. praporu podplukovník Bohuslav Navara a velitel roty kapitán pěchoty Jindřich Nehanil.

Československá armáda nekapitulovala, poslechla politické vedení státu, které odhodlaným hraničářům zabránilo stisknout spouště!

Po návratu do civilu se Vrbický vrátil k učitelské profesi, ale také se u svého mateřského pluku 39 přihlásil ke zkouškám na velitele roty, ale vzhledem k politickým poměrům již ke zkoušce nedošlo.

o o o o o o o o

Dne 15. března 1939 byl zbytek Česko-Slovenska obsazen Německem a 16. března 1939 byl vyhlášen Protektorát Čechy a Morava. /Slovensko se odtrhlo již 14. března a vyhlásilo Slovenskou republiku./ Bývalá čs. armáda byla rozpuštěna a veškerá výzbroj připadla Wehrmachtu.

Již v druhé polovině března 1939 byla založena ilegální organizace Obrana národa /ON/, tvořená z bývalých aktivních i záložních důstojníků a části generality, legionářů, četníků a dalších příslušníků čs. ozbrojených složek. ON zajišťovala přechody odbojářů a vojáků do zahraničí, udržovala spojení s londýnským centrem, byla vyvíjena intenzivní činnost zpravodajská, získávaly se a ukrývaly zbraně. ON spolupracovala se sokolským odbojem a od roku 1940 byla součástí Ústředního vedení odboje domácího /ÚVOD/. Toto vedení bylo gestapem rozbito v roce 1942.

V Obrance národa působil i nenápadný českotřebovský učitel František Vrbický. Sportoval, byl členem Klubu českých turistů, dále byl členem botanické, entomologické a ornitologické společnosti. Jeho herbář byl vysoce ceněn. Rovněž byl členem ilegální odbočky Svazu čsl. důstojnictva na Českotřebovsku a Ústeckoorlicku.

O ilegální činnosti se písemné záznamy nevedou, ta byla svědecky prokázána až po válce. Vrbický obdržel junácký kříž "Za vlast 1939 - 1945" stříbrný stupeň, který mu udělil 28. října 1946 náčelník Junáka Dr. Rudolf Plajner. V té době byl okresním vedením Svazu brannosti navržen ministrově národní obrany za ilegální činnost na čsl. vyznamenání.

Na jaře 1940 vstoupil do odbojové skupiny profesora Oldřicha Marka, poštmistra Karla Votroubka a řídicího učitele Františka Prokopce a spojil se se svým bývalým velitelem z hranic podplukovníkem Bohuslavem Navarou. Činnost skupiny byla řízena dle pokynů Obrany národa a to až do zatčení většiny členů gestapem. Byli to například učitel Šonka, strojvedoucí Ladislav Silbrník, železniční úředník Josef Mlejnek.

Nato se spojil s místní sokolskou skupinou /nadporučík Dostál, Karel Hýbl a druhové./ Činnost byla řízena dle pokynů plukovníka Svatoně. Jeho úkolem bylo pracovat v místním hasičském sboru, kde byl náčelníkem. Probíhala i drobná nevědomá účast svých bývalých podřízených vojáků zaměstnaných na železnici.

V červnu 1944 převzal Vrbický významnou funkci pobočníka svého velitele z mobilizace Navary a podléhal generálu Bláhovi. Ten byl za mobilizace velitelem 4. divize. Zatčen byl v listopadu 1944 a zemřel ve věku 59 let v Terezíně při tyfové epidemii. Generál Bláha organizaci řídil

dle pokynů vlády v Londýně. Činnost skupiny skončila koncem listopadu 1944 zatčením většiny odbojářů v Čechách.

Vrbický hledal spojení s jinými odbojovými skupinami a přímo spolupracoval se sabotážní skupinou SOS v Ústí nad Orlicí.

Cílem činnosti byla hlavně zpravodajská služba - hlášení o pohybech německých vojenských transportů, umístění skladů a zásob, vyhledávání vhodných míst pro přistání zahraničních výsadků. Dále byla zajišťována vozidla, zbraně a pozdější organizace a příprava protiněmeckého povstání. /Všechny údaje z hodnocení z 10.zářím 1947/.

Jednou byl prošetřován na gestapu a byla u něho provedena domovní prohlídka a to za činnost v Junáku.

Jako záložní důstojník pomáhal již od 5.května 1945 s organizací vojenské jednotky, ze které vznikl I.strážní úrpor a od 8.května 1945 byl pobočником velitele pohraničního úseku "Svitavy" a to až do 23. června, kdy byl demobilizován.

Spolupracovníci z odboje Oldřich Marek, Karel Votroubek /+ 15.9.1943/, František Dostál /+ 20.9.1944/ a Karel Hýbl /+ 20.9.1944/ byli popraveni a jen díky jejich osobní statečnosti a mlčenlivosti u výslechu a Volksgerichtu byly zachráněny desítky dalších odbojářů.

V ilegalitě pracoval František Vrbický od roku 1940 s podplukovníkem Navarou a to na čelném místě. Přezkoumací komise klasifikuje jeho činnost v květnu a červnu 1945 stupněm "1".

Podplukovník Navara /zatčen v listopadu 1944 a propuštěn 8.května 1945/ místopřísežně potvrdil, že František Vrbický přechovával po celou dobu války jednu pistoli ráže 6.35 a brokovnici dvojku ráže 16 s dostatečnou zásobou střeliva. S těmito zbraněmi bylo ve vojenském podzemním hnutí počítáno.

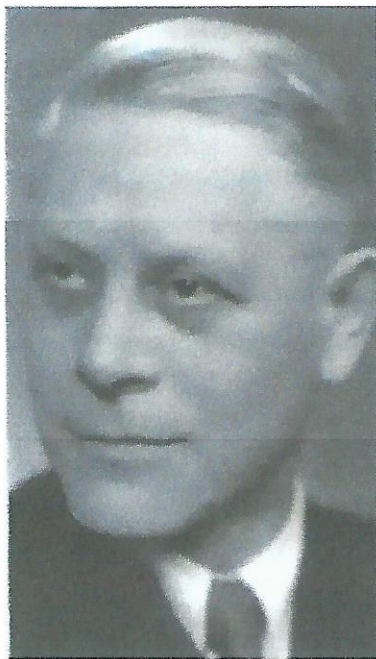
Jako pobočnik velitele pohraničního úseku měl účinný morální vliv na různorodé revoluční jednotky a měl nespornou zásluhu za poměrně klidný průběh revolučních dějů v tomto prostoru. Navara se vrátil z vězení až 8.května 1945. Činnost za okupace potvrdila i pobočka Svazu národní revoluce v Ústí nad Orlicí. Vzhledem k vysoké funkci

v ilegalitě nemohl provádět přímé akce v terénu - sabotáže a pod. Ústřední prověřovací komise Svazu národní revoluce doporučila Vrbickému přednostní právo podle zákona č.255/46 Sbírký zákonů a nařízený za ilegální činnost.

o o o o o o o o

Písenná svědecká prohlášení a potvrzení odbojářů prokazují, že poručík čsl.armády v záloze a učitel František Bohumil Vrbický se od dubna 1940 do června 1945 více než významnou měrou podílel na odbojovčinnosti a zasloužil se o opětovnou svobodu Československé republiky. Nesmíme zapomenout a jeho zásluhy a přínos musíme připomínat i dalším generacím. Je nutno si uvědomit, že dnešní osmdesátníci jsou již posledními pamětníky hlavně konce 2.světové války a osvobození, ale také si ještě pamatují na svého oblíbeného učitele.

František Vrbický zemřel 7.října 1983.

Oldřich Gregar

GREGAR Oldřich
Na Výšně 1884
560 02 ČESKÁ TŘEBOVA

Česká Třebová, duben 2018

Materiál sepsal Oldřich Gregar dle rozhovoru s F.Vrbickým v roce 1973 a dle archiválií VHA Praha od Ing.Jiřího Kadlece /2018/.